

В. О. Бобрик,
аспірант кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
ORCID ID: 0000-0002-2315-1376

DOI: 10.32702/2306-6806.2020.8.95

ГЛОКАЛІЗАЦІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ

V. Bobryk,
Postgraduate student of the Department of International Economic Relation, Uzhgorod National University

GLOCALIZATION TRANSFORMATIONS IN THE PROCESSES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT
OF THE CARPATHIAN EUROREGION

Динамічний характер сучасних трансформацій виводить на перший план питання сталого просторового розвитку, які є невід'ємною складовою суспільного буття. У статті розкрито теоретичні засади та методологічні підходи до формування уявлень стосовно сталого просторового розвитку суспільства. Зосереджено особливу увагу на феномені глокалізації, який сприяє виокремленню та отримувannya додаткових ефектів в умовах глобалізації від локальних особливостей і ресурсів. У межах пошуку точок гармонійного дотику теоретичних знань та практичних потреб, розглядаються питання утвердження парадигми сталого розвитку в Україні на прикладі Карпатського Євро регіону. Розкрито основні риси транскордонного співробітництва окремих регіонів Карпат України, Польщі, Румунії, Словаччини та Угорщини. У статті аналізуються спільні проблеми, ресурси та можливості покращення міждержавної співпраці у межах Карпатського Євро регіону. Наведено переваги транскордонної співпраці і обґрунтовано важливість зростання макрополітичної фінансової підтримки Карпатського Євро регіону щодо подолання депресивності й асиметрії потенціалів, примноження людського капіталу та пом'якшення наслідків міграції і "відтоку мізків", інтенсифікації його діяльності та інших євро регіональних структур.

The dynamic nature of modern transformations brings to the fore the issues of sustainable spatial development, which are an integral part of social life. The problems of sustainable development have become especially relevant in society since the end of the twentieth century, but their full perception and overcoming in modern realities remains outside the business practice, government and communities. Preference is given to maximizing the use of resources without taking into account the provisions of sustainable spatial development and local characteristics in the context of globalization, which causes significant negative consequences. That is why it is important to focus on the relevant theoretical and methodological provisions. The purpose of this work is to deepen the theoretical provisions of sustainable development and substantiate the practical aspects of its implementation in the Carpathian Euroregion. The article reveals the theoretical principles and methodological approaches to the formation of ideas about sustainable spatial development of society. Particular attention is paid to the phenomenon of glocalization, which contributes to the isolation and obtaining additional effects in the context of globalization from local features and resources. As part of the search for points of harmonious contact between theoretical knowledge and practical needs, the issues of establishing a paradigm of sustainable development in Ukraine on the example of the Carpathian Euroregion are considered. The main features of cross-border cooperation of certain regions of the Carpathians of Ukraine, Poland, Romania, Slovakia and Hungary are revealed. The article analyzes common problems, resources and opportunities to improve interstate

cooperation within the Carpathian Euroregion. The advantages of cross-border cooperation are presented and the importance of increasing macro-political financial support of the Carpathian Euroregion to overcome depression and asymmetry of potentials, increase human capital and mitigate the effects of migration and "brain drain", intensify its activities and other eurozone structures.

*Ключові слова: єврорегіон, транскордонне співробітництво, сталий розвиток, глокалізація, трансформація.
Keywords: Euroregion, cross-border cooperation, sustainable development, glocalization, transformation.*

ВСТУП ТА ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Значна нестабільність сучасного суспільного розвитку, зумовлена багатьма факторами, призводить до численних різнорівневих наслідків, впливаючи на глобальний, національні та регіональні рівні, а також на ефективність функціонування територіальних громад. У числі можливих парадигм обґрунтування напрямів подолання криз, ризиків, збурень, мінімізації хвильових процесів тощо вагомим базисом виступає концепція сталого розвитку, активний розвиток якої припадає на ХХ ст. Загалом сталий розвиток перестає бути національною чи, тим більше, локальною проблемою, а охоплює глобальні цілі. Тож на сьогодні, коли ситуація ускладнюється турбулентністю зовнішнього середовища, яка викликана процесами глобалізації та становлення нової індустрії, актуальність питання пошуку шляхів реалізації цілей сталого розвитку сумнівів не викликає. Особливо це стосується транскордонних територій, на розвиток яких можливо ефективно впливати з урахуванням глокалізаційного аспекту — можливості узгодження локальних характерних особливостей та глобальних тенденцій.

Проблеми сталого розвитку стали особливо актуальними в суспільстві з кінця ХХ ст., проте їх повноцінне сприйняття та подолання у сучасних реаліях залишається осторонь ділової практики, влади та громад. Перевага надається максимальному використанню ресурсів без врахування положень сталого просторового розвитку та локальних особливостей в умовах глобалізації, що спричиняє значні негативні наслідки. Саме тому важливо зосереджувати увагу на відповідних теоретико-методологічних положеннях і практиці їх імплементації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значний внесок у розробку теоретико-методологічних положень сталого розвитку та просторової економіки, а також феномену глокалізації зробили провідні вітчизняні та зарубіжні вчені Вітман К., Долішній М., Дорогунцов С., Захарченко П., Лібанова Е., Ліщинський І., Робертсон Р., Тіпледі Р., Трегобчук В., Хвесик М. та інші. Але поза їхньою увагою залишаються питання імплементації цих положень у межах транскордонної співпраці, формування нових інституціональних форм соціально-економічного розвитку.

МЕТА РОБОТИ

Метою роботи є поглиблення теоретичних положень сталого розвитку та обґрунтування практичних аспектів його реалізації в Карпатському Єврорегіоні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах глобального розвитку, перед суспільством все частіше постають питання, вирішення яких набуває надзвичайно важливого значення для всієї спільноти. Економіка багатьох країн сьогодні все більше опиняється під впливом негативних фінансово-економічних тенденцій та кризових явищ, які підсилюються та прогресують завдяки викликам, що вже давно не носять лише локальний характер, та сконцентровані в рамках окремої країни [1, с. 12]. Відтак у сучасному світі особливе значення належить питанням сталого просторо-

вого розвитку, які набули пріоритетності в економічній науці на початку ХХІ ст.

На саміті в Ріо-де-Жанейро "Ріо+20" розкрито інноваційний концепт сталості за двома напрямками — інституціоналізації господарських відносин і подолання глибокої соціальної та територіальної диференціації цивілізаційного розвитку. У зазначеному аспекті найбільш актуальною проблемою сьогодні є забезпечення стійкого, збалансованого та всебічного розвитку територіальних утворень, які формують систему господарського простору держави, через запровадження дієвих управлінських механізмів [2, с. 9].

Проблема просторового розвитку є фундаментальною з теоретичної та практичної точок зору та актуальною протягом усього історичного періоду існування людства. Завжди перед суспільством стояла і стоїть проблема пошуку оптимальної моделі його просторової організації, особливості якої зумовлені природно-ресурсними перевагами окремих територій, економічними передумовами, що визначають доцільність і напрями діяльності [3, с. 42].

Водночас вагомою стає проблема сталого розвитку, прийняття Концепції якого було зумовлене необхідністю економічного зростання, пов'язаного із збільшенням населення планети та наявних екологічних проблем, які на фоні вичерпності ресурсів приймали все більш загрозливий вигляд. Сталий розвиток (англ. "sustainable development", що дослівно означає "розвиток що підтримується") — загальна концепція стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі [4, с. 95]. Тобто головна ідея Концепції полягає у раціональному веденні світового господарства, щоб не шкодити наступним поколінням.

Сталий розвиток орієнтований на економічну стабільність у гармонії із соціальним благополуччям та екологічною безпекою визначає правильну перспективу бачення розвитку (не тільки місцевого, а й глобального) як стану динамічної рівноваги, своєрідного гомеостазу між складовими просторового розвитку. Сталий розвиток є сучасною найбільш поширеною концепцією взаємодії суспільства і природи, якою зараз керуються передові країни світу. Основою сталого розвитку є паритетність відносин у тріаді: людина — господарство — природа.

Сталий розвиток — це економічно, соціально і екологічно збалансований розвиток певних територій і розташованих на них міських і сільських поселень (населених пунктів), спрямований на узгоджене формування та функціонування їхньої економічної, соціальної і екологічної складових на основі раціонального використання всіх видів ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інформаційних тощо). Тобто суть поняття полягає не стільки в здатності такої системи до існування (бо це тільки результат процесу), а і в збереженні динамічної рівноваги між раціональністю і вартостями всіх трьох сфер — екологічними, економічними і соціальними постулатами.

В Україні сьогодні вже достатньо теоретичних напрацювань та проектів концепцій, щоб у короткі термі-

ни розробити прийнятний варіант концепції сталого розвитку. Однак, проблема інституційного оформлення курсу переходу України до сталого розвитку залишається актуальною.

Постійні дискусії та відсутність однозначного розуміння зазначеного питання не дозволяє прийняти Концепцію сталого розвитку України. За весь період незалежності Україна не змогла знайти ту інституційну архітектуру, яка б змогла забезпечити стабільність і плановість розвитку економіки і держави, а тому сталість на державному рівні нині є умовною. Зазначене додатково вказує про необхідність комплексного підходу на державному та регіональному рівнях щодо визначення першочергових кроків і послідовності заходів, залучення до даного процесу громадськості. Вбачається доцільним відновлення Національної ради із сталого розвитку України або створення іншої міжвідомчої групи для координації розробки та впровадження концепції, а в подальшому і національної стратегії сталого розвитку України [5].

Ситуація з реалізацією концепції сталого розвитку суттєво пов'язана з історичним розвитком як окремих територій, так і України в цілому. Зазначені прогалини у ефективних процесах трансформації вітчизняної економіки в напрямі сталого розвитку можна виявити за допомогою феномену глокалізації. Вона як глобальна модель дозволяє вивчити більшість проблем під якісно новим кутом зору, що допомагає виявити їх глибинні причини та чинники, а отже, напрацювати більш ефективні механізми розв'язання [6, с. 56].

Глокалізація, на думку Р. Робертсона, є феноменом взаємодоповнювання зовні суперечливих процесів глобалізації і локалізації, які взаємно нерозривні та співіснують разом, навіть можуть прийти в зіткнення, проте одночасно здійснюються, хоча і протилежні за суттю [7]. Р. Тіпледі визначає глокалізацію як "спосіб, у якому ідеї та структури, що циркулюють у глобальному вимірі, адаптуються та змінюються відповідно до місцевих реалій" [8]. Глокалізація як "процес становить глокалізацію локального та локалізацію глобального" [9, с. 60].

Тобто глокалізація має суперечливий характер, оскільки, з одного боку, цей процес пов'язаний зі створенням розвиненої інфраструктури, яка забезпечує переміщення товарів і послуг, капіталів і робочої сили, що передбачає якісне регулювання економіки та підтримку всіх видів співробітництва й інтеграції (сприяє економічній глобалізації), а з іншого — супроводжує економічний регіоналізм з орієнтацією на протекціонізм, сприяє лібералізації міжрегіональних (трансграничних) та міжнародних економічних зв'язків [10, с. 59—60].

Глокалізація є "гібридом двох слів: "глобалізація" та "локалізація" і в широкому розумінні позначає прояв тенденцій до універсалізації та партикуляризації сучасних соціальних, політичних та економічних систем... поширення просторових імпульсів глобалізації може трансформуватись властивостями локального середовища із виокремленням трьох проявів глокалізації: здатності "локального" послідовно та стабільно генерувати імпульси глобалізації по світовій арені; здатності "локального" до резистентності небажаним імпульсам глобалізації; здатності "локального", модифікувати та заломлювати імпульси глобалізації, що проходять крізь нього". Відповідно застосування принципів глокалізації допомагає суб'єктам центральної влади досягати довгострокових цілей розвитку держави чи її частини [11, с. 28].

Виходячи з зазначених положень, виконаємо дослідження формування та розвитку Карпатського Євро регіону, територія якого при значних можливостях мала б бути доволі розвиненою, проте сьогодні вона характеризується низкою негараздів і навіть частково депресивністю.

На відрогах Карпат за всіх часів відчувався вплив державного кордону та прикордонних регіонів і адміністративно-територіальних одиниць на регіональний розвиток та прилеглий соціокультурний простір, соціально-економічний стан центральноєвропейського регіону. Починаючи з 1990-х років Карпатський регіон, єдиний такого роду регіон континенту, де проходять кордони чотирьох країн-членів ЄС з Україною, позиціонувався як плацдарм європейської інтеграції, який реалізує численні програми Східного партнерства ЄС, а також став площиною створення першої на пострадянському просторі міжнародної структури трансграничного співробітництва — Карпатського Євро регіону у складі прикордонних територій Румунії, Словаччини, Угорщини та України. Спільна ініціатива по його створенню у 1993 р. була підтримана Міністерствами закордонних справ відповідних країн та Радою Європи.

Карпатський Євро регіон є міжрегіональною асоціацією, керівним органом якої є Рада, до складу якої входять представники 5 національних делегацій (по 10 осіб від країни) 19 адміністративних регіонів Карпатського Євро регіону.

У Карпатському Євро регіоні на території майже 145 тис. км² проживає близько 15 мільйонів осіб (табл. 1), переважна більшість з них — це мешканці малих містечок і сіл, периферійних громад, інфраструктура яких розвинена слабо, вкрай ізольована від центрів економічного і культурного розвитку. Цю ізоляцію підсилює кордон з Європейським Союзом, який фактично розділяє Карпатський Євро регіон на дві частини. Саме тому в регіоні утворилася велика кількість соціально вразливих груп і не зважаючи на те, що природний приріст населення є одним з найвищих в Європі, кількість населення на території Карпатського Євро регіону постійно скорочується, головним чином за рахунок еміграції (в тому числі нелегальної) та міграції до міст [12, с. 8].

Створення Карпатського Євро регіону було результатом прагнення України сформулювати нову модель інтеграції у світовий господарський простір. Проте за 20 років існування Міжрегіональна Асоціація "Карпатський Євро регіон" не зламала організаційних та правових бар'єрів і не стала юридичною особою відповідно до міжнародного права.

Асоціація не є новоствореною наднаціональною чи наддержавною установою, а лише виконує функції сприяння міжрегіональному співробітництву між партнерами. Натомість як окремі юридичні особи діють національні представництва в кожній з держав, котрі — з різним ступенем успішності та ефективності — працюють для досягнення мети Карпатського Євро регіону, а саме сприяння трансграничному співробітництву між прикордонними регіонами-членами Асоціації. Членами Асоціації є 58 органів місцевого самоврядування та їх об'єднань Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької областей. Її місією є формування політики розвитку Карпат на підставі мережевої співпраці публічного, приватного та неурядового секторів.

У Карпатському Євро регіоні найбільша частина належить Україні (41%), а частка Словаччини є найменшою (7,3%). Сумарна частка жителів в регіонах є подібною до інших регіонів країн-учасниць, лише Україна і Польща мають трохи вищі пропорційні частки. Найбільші міста — це переважно обласні і районні центри, окремі — міста національного і міжрегіонального економічного і транспортного значення. Відносно висока частка сільського населення від загальної кількості представляє ризики для очікуваного поліцентричного розвитку.

У представників різних народів Карпатського Євро регіону більш ніж тисячолітня писемна історія, значний людський та природно-ресурсний потенціал, вигідне географічне і транзитне становище господарських систем. Менталітету населення Закарпаття притаманні міжнаціональна толерантність, орієнтація на євро-

Таблиця 1. Структура Карпатського Євrorегіону

Країни-члени	Регіони	Населення, ос.	Площа, км ²
Україна	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька області	6 429 900	59 000
Польща	Підкарпатське воєводство	2 370 654	18 683
Румунія	округи Сату Маре, Марамуреш, Бігор, Сучава, Ботошань, Зілаг, Харгіта	2 274 016	27 104
Словаччина	Кошицький та Прешівський краї	1 111 177	10 459
Угорщина	області Боршод-Абауй-Земплен, Гайду-Бігар, Гевеш, Яс-Надькун-Солнок, Саболч-Сатмар-Берег, а також міста з обласним статусом – Мішкольц, Дебрецен, Егер, Ниредьгаза	2 609 114	28 639
Всього		14 794 861	143 885

Джерело: складено за матеріалами [12].

Таблиця 2. Основні дані щодо демографії та урбанізації країн-партнерів

Країни	Щільність населення (ос./км)	Старіння (%)	Кількість міст	Кількість сіл
Угорщина	86,1	111,3	111	757
Словаччина	102,7	70,9	40	1065
Румунія	75,3	94,5	28	1283
Україна	107,0	77,8	81	3677
Польща	2303,10	91,3	51	н
Карпатський Євrorегіон	97,6	89,2	311	н

Джерело: складено за матеріалами [12].

пейські та релігійні цінності, нон-патерналізм і підприємливість, конструктивний конформізм та висока життєздатність, а для активного населення та молоді характерні висока рухливість, компактність території та

близькість кордонів, що дозволяють доволі успішно компенсувати аграрний уклад життя та невисокий рівень урбанізації.

Територіальна співпраця країн у межах Карпатського Євrorегіону на сьогодні, як правило, реалізується у двосторонньому форматі на рівні "точкових проєктів", а також у рамках окремих цільових програм у транскордонній, екологічній, гуманітарній, культурній сферах. Саме тому потенціал єдиного Карпатського простору як підґрунтя формування системної політики регіонального розвитку залишається не задіяним повна [12, с. 8].

Усі регіони, які входять до Карпатського Євrorегіону, мають багато спільних проблем: соціально-економічна відсталість, включаючи високий рівень безробіття, відтік освіченої молоді до привабливих центрів за межами регіону, зростання регіональної нерівності, нові виклики у вирішенні світових проблем, таких як міграція і т.д.

Суттєвою залишається демографічна проблема, особливо для країн Європи, оскільки різниця у частці старіння порівняно з Україною у них на понад 10% більше (табл. 2). В Україні є високою щільність населення, хоча й суттєво нижча ніж у Польщі та значною кількістю міст і сіл.

Середня очікувана тривалість життя при народженні в Україні є найнижчою, що обумовлюється соціально-економічним станом, культурою та способом життя, екологічними негараздами тощо (рис. 1).

Старіння суспільства та еміграція — найбільш важливі демографічні проблеми в сільській місцевості: тенденція старіння збільшується з року в рік, а особливо постраждала від цих тенденцій Угорщина. Найбільш неприємна тенденція щодо населення — це зменшення робочої сили в регіоні, що ставить його у невигідне становище. Темпи зростання кількості людей, які знаходяться під загрозою збідніння, останнім часом збільшуються в Карпатському Євrorегіоні, що складає приблизно 20% згідно зі статистичними даними в межах регіонів.

З урахуванням високого інтересу України в євроінтеграції, відкривається новий простір для більшості гравців Карпатського Євrorегіону, де можна вигідно використати своє розташування і спрямувати залишки репутації Карпатського Євrorегіону на добру справу [14].

Про необхідність розвитку міждержавної співпраці у межах транскордонного співробітництва наголошують суттєві відмінності у стані ринку праці країн-учасниць Карпатського Євrorегіону та їх соціально-економічних показниках.

Суттєвою є відсталість України у формуванні зайнятості на вітчизняному ринку праці, оскільки на протигагу всім досліджуваним країнам транскордонної співпраці рівень безробіття у вітчизняній економіці в останні роки зростає (рис. 2).

За 2000—2017 рр. в Україні офіційний рівень безробіття знизився на 2,1%, проте весь час він залишається найвищим серед країн партнерів. Частково це спричинено найнижчою середньомісячною заробітною платою в Україні, яка протягом всього досліджуваного періоду була в 3—6 разів меншою рівня інших країн Карпатського Євrorегіону (табл. 3).

Аналіз ВВП за паритетом купівельної спроможності (ПКС) 2010 р. за 2000—2018 рр. відображає, що в Україні він найвищий ніж у країнах транскордонного співробітництва, за виключенням лише Польщі (табл. 4).

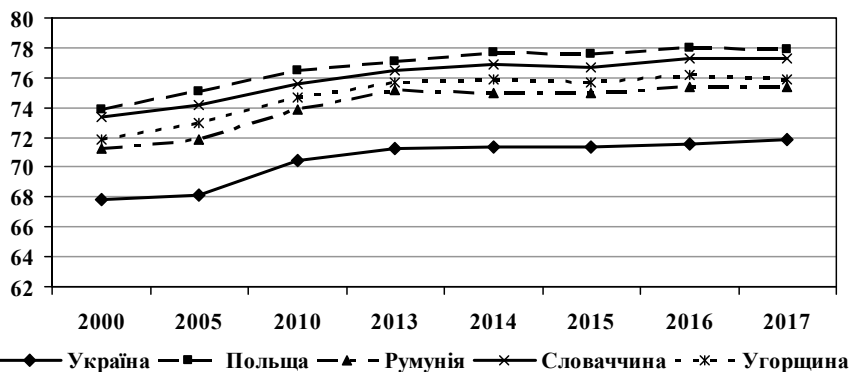

Рис. 1. Середня очікувана тривалість життя при народженні, років

Джерело: складено за матеріалами [13].

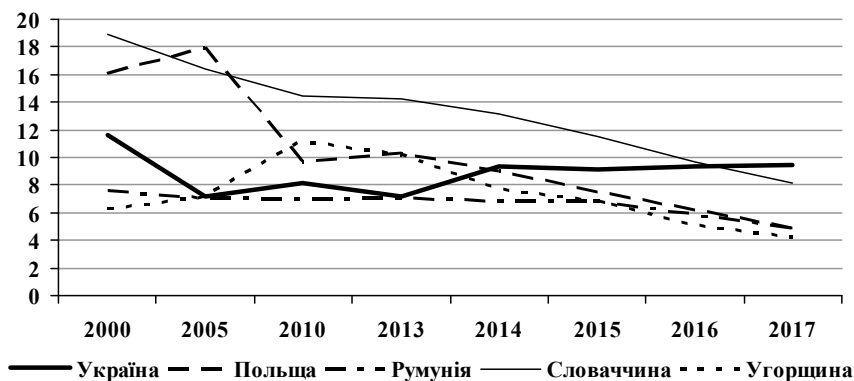

Рис. 2. Рівень безробіття в Україні та країнах ЄС, %

Джерело: складено за матеріалами [13].

Однак ВВП у розрахунку на одну особу за ПКС 2010 р., починаючи з 2005 р., є найнижчим в Україні (рис. 3).

Наведені аналітичні дані доводять, що Україна має покращувати стан соціально-економічного розвитку, використовуючи досвід і транскордонну співпрацю з країнами-учасницями Карпатського Євrorегіону. За роки партнерства в реалізації міжрегіонального та транскордонного співробітництва українська сторона намагається інтегрувати його до цілісного, ретельно прорахованого механізму регіонального розвитку, що має базуватися на просторовому підході та розвиненому інституційному підґрунті, давати довгостроковий стійкий ефект у вигляді гармонізованого комплексного розвитку держав і їх регіонів та поглиблення їх участі в міжнародних інтеграційних процесах. Проте зміни є незначними, майже відсутнє відчуття поступальних зрушень.

Позитивно впливають на зміцнення інституційного потенціалу Карпатського регіону міжнародні ініціативи України та її сусідів у галузі євrorегіонального співробітництва. Серед пріоритетних напрямків міждержавного міжрегіонального співробітництва визначено: комплексний підхід до управління земельними ресурсами на засадах сталого розвитку, просторове планування, розвиток транспортно-логістичних мереж та інфраструктурних об'єктів; сприяння розвитку туризму, промисловості та енергетики, культури та освіти.

За 2000—2018 рр. обсяги зовнішньої торгівлі України загалом з країнами ЄС та країнами-учасницями транскордонної співпраці зросли, що доводить про зміну пріоритетів та розширення соціально-економічної взаємодії (табл. 5).

Водночас дослідження структури зовнішньоторгівельної діяльності України за 2018—2019 рр. відображає малі частки країн-учасниць Карпатського Євrorегіону (крім Польщі) у експорті та імпорті, які мають незначні як позитивні, так і негативні зміни (табл. 6).

Розуміння переваг транскордонної співпраці сьогодні не викликає сумнівів, особливо у рамках Карпатського Євrorегіону. Це пов'язано зі значним потенціалом даних територій і сучасним низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Тому потрібно зосереджувати додаткову увагу на питаннях глокалізації (глокалізаційних стратегіях), яка дозволяє суб'єктам центральної влади реалізувати довгострокові цілі з експлуатації локальних особливостей території, або захисту локального соціально-економічного середовища від негативного впливу глобальних потоків знань, товарів, капіталу. При цьому важливим для реалізації глокалізаційних стратегій є активна участь локальної спільноти як на етапах розробки, так і на стадії впровадження [11, с. 11].

У цілому на сучасному етапі в розвитку Карпатського Євrorегіону та інших євrorегіональних структур настав переломний момент, коли від переважно політико-декларативного євrorегіонального співробітництва необхідно прискорено переходити до пріоритетів економічної співпраці і реалізації конкретних спільних господарських транскордонних проектів. Економіки України, Польщі, Румунії, Угорщини та Словаччини, зокрема їх прикордонні регіони являють собою один з найпривабливіших в Центральній та Східній Європі плацдармів світового

Таблиця 3. Середньомісячна заробітна плата, дол. США

Країни	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2017 до 2000
Україна	42,3	157,3	282,2	408,5	292,7	192,0	202,8	261,2	218,9
Польща	509,3	812,0	1124,0	1169,4	1195,9	1009,1	1008,1	1122,5	613,2
Румунія	133,4	331,9	609,5	673,5	705,6	638,8	711,6	819,4	686
Словаччина	416,0	831,9	1203,8	1296,6	1321,0	1142,8	1174,7	1242,7	826,7
Угорщина	372,6	947,4	1127,7	1136,6	1095,6	885,0	917,0	1045,2	672,6

Джерело: складено за матеріалами [13].

аутсорсінгу, зокрема в галузях машино- і приладобудування, різноманітні транспортно-логістичні можливості для забезпечення усього комплексу мультимодальних перевезень, близькість підприємств до потенційних споживачів, високий рівень розвитку існуючої транспортної мережі у вигляді залізниць, автомобільних доріг, водних та повітряних шляхів та їх високий інвестиційний рейтинг тощо. Широкі можливості для конкретизації транскордонного співробітництва, створення нових робочих місць надають інвестиційні проекти в розвиток індустріальних парків та кластерів, у транспортно-логістичну та енергетичну галузі.

ВИСНОВКИ

Сучасний рівень інституційного потенціалу Карпатського Євrorегіону як всеосяжної платформи транскордонної співпраці характеризується вагомими можливостями. Прикордонні регіони України, Польщі, Румунії, Угорщини та Словаччини, які мають значний і в недостатній мірі використовуваний сьогодні науково-технічний потенціал мають великий простір для співпраці в інноваційному розвитку. Цій меті відповідає розгортання в прикордонних регіонах діяльності мережі державних, комунальних та корпоративних регіональних інноваційних центрів, інвестиційних агентств та агентств регіонального розвитку, створення транскордонного освітньо-наукового кластеру.

Потужний фундамент щодо прискорення процесів євроінтеграції України має створити організаційно-інституційна підтримка стимулювання виробничих процесів та розвиток виробничої кооперації, контрактингу та аутсорсінгу на всеохоплюючій території регіону Карпат, що сприятиме створенню нових робочих місць, дасть змогу активізувати економічне зростання на

Таблиця 4. Валовий внутрішній продукт за паритетом купівельної спроможності (ПКС) 2010 року, млрд дол. США

Країни	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	...	737,8	747,2	789,7	738,0	665,8	682,1	699,3	...
Польща	526,7	613,2	773,9	837,3	865,1	898,3	925,8	970,3	1019,7
Румунія	248,6	328,9	377,0	406,3	420,2	436,5	457,4	489,4	509,4
Словаччина	74,2	94,9	119,7	126,9	130,4	135,9	140,1	144,6	150,5
Угорщина	170,2	210,3	207,9	212,3	221,3	229,1	234,3	244,0	256,0

Джерело: складено за матеріалами [13].

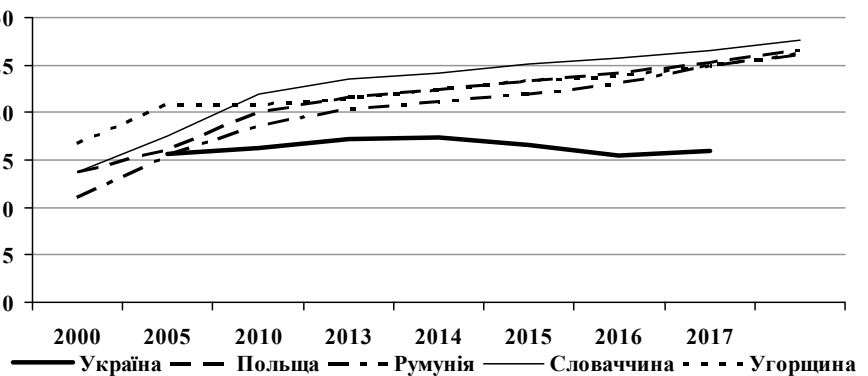

Рис. 3. ВВП на одну особу за ПКС 2010 року, тис. дол. США

Джерело: складено за матеріалами [13].

місцевому, регіональному рівнях. У межах території Карпатського Євро-регіону створилися передумови для створення європейського міжнародного транскордонного кластерного розвитку, що сприятиме зростанню конкурентоспроможності залучених транснаціональних та національних виробництв, малих та середніх підприємств, позитивно впливатиме на просування товарів та спільної продукції на європейські ринки. Розвиток мережі транскордонних і єврорегіональних контактів на західному напрямі є додатковим вагомим стимулом наближення України до ЄС.

Література:

1. Просторова економіка: концепції, моделі та регіональні аспекти: монографія / За ред. П.В. Захарченка, Т.П. Несторенко. Бердянськ, 2012. 316 с.

2. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: вектори реального поступу: національна доповідь / за ред. Е.М. Лібанової, М.А. Хвесика. К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2017. 864 с.

3. Павлюк Ю.Ю. Просторовий розвиток регіонально-економічних систем. Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. 2011. № 2 (53). С. 42—47.

4. Немерцалова С.В. Концепція сталого розвитку та норми "м'якого права" у регулюванні збереження біологічного різноманіття Світового океану. Актуальні проблеми держави і права. 2012. Вип. 64. С. 95—101.

5. Мартюшева О.О. Проекти концепції сталого розвитку України: можливість їх вдосконалення та застосування. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень. 2014. URL: http://old2.niss.gov.ua/articles/1566/#_ftnref8

6. Вітман К.М. Глокалізація як політична модель: європейський вимір. Держава і право. Серія: Політичні науки. 2016. Вип. 71. С. 55—66.

7. Robertson R. Glocalization: Time-space and Homogeneity-heterogeneity. Global Modernities. M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson. London: Sage, 1995. Chapter 2. P. 25—44.

8. Tiplady R. World of Difference: global mission at the pic'n'mix counter. Paternoster Press, 2003. 176 p.

9. Аберкромби Н., Хилл С., Тернер Б. Социологический словарь. М.: Экономика, 2004. 620 с.

10. Кудряшова И.А. Концептуально-теоретические основы глокализации мировой экономики. Вопросы новой экономики. 2007. № 1. С. 1—10.

11. Ліщинський І.О. Глокалізаційні стратегії формування полюсів розвитку в Європі: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.02. Тернопіль, 2019. 40 с.

12. "Єврорегіон Карпати — Україна". 10 років спільно для розвитку Карпат. Звіт про діяльність за 2008—2017 роки. 49 с.

13. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Державна служба статистики України. 2019. 482 с.

14. Benc V., Dumitru A., Geszteredi A., Kezy B. et al. (2015). The Carpathian Euroregion Strategy 2020 & Beyond. Carpathian Euroregion, 2015.

15. Співробітництво між Україною та країнами ЄС у 2019 році. Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ. 2020. 62 с.

References:

1. Zakharchenko, P. V. and Nestorenko, T. P. (2012), *Prostorova ekonomika: koncepciji, modeli ta regionalni aspekti* [Spatial economics: concepts, models and regional aspects], Berdjansjk, Ukraine.

Таблиця 5. Динаміка зовнішньої торгівлі товарами та послугами з країнами ЄС

	Експорт				Імпорт			
	2000	2005	2010	2018	2000	2005	2010	2018
Усього	18227,6	40671,6	63729,4	58972,9	15107	39078,1	66209,4	63496,4
Польща	452	1072,6	1880,3	3607,4	330,2	1482,9	2930	3838
Румунія	174,2	496,8	727,4	1025,6	52,6	215,8	693,4	550,9
Словаччина	239	556,9	618,8	908,5	130,6	321,5	460,8	644,3
Угорщина	355,4	817	1084	1845	180,3	697,5	1266,9	1303,7

Джерело: складено за матеріалами [13].

Таблиця 6. Структура зовнішньої торгівлі товарами та послугами з країнами ЄС

Країни	Експорт				Імпорт			
	2018	%	2019	%	2018	%	2019	%
Усього по країнах ЄС	24136909,7	100,0	25219698,4	100,0	26572340,6	100,0	28741058,3	100,0
Польща	3607430,1	14,9	3716705,9	14,7	3838050,8	14,4	4351564,4	15,1
Румунія	1025666,6	4,2	1122782,3	4,5	550856,3	2,1	684471,9	2,4
Словаччина	908483,9	3,8	768186,1	3,0	644291,8	2,4	741136,1	2,6
Угорщина	1845050,5	7,6	1777895,1	7,0	1303712,1	4,9	1309671,5	4,6

Джерело: складено за матеріалами [15].

2. Libanova, E.M. and Khvesyk, M.A. (2017), *Socialno-ekonomichnyj potencial stalogo rozvytku Ukrainy ta jiji regioniv: vektory realnogo postupu* [Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: vectors of real progress], DU IEPSR NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

3. Pavljuk, Ju. Ju. (2011), "Spatial development of regional economic systems", *Zbirnyk naukovykh pracj VNAU. Serija: Ekonomichni nauky*, vol. 2 (53), pp. 42—47.

4. Nemercalova, S. V. (2012), "The concept of sustainable development and the rules of "soft law" in regulating the conservation of biological diversity World ocean", *Aktualjni problemy derzhavy i prava*, Vol. 64, pp. 95—101.

5. Martjusheva, O. O. (2014), "Projects of the concept of sustainable development of Ukraine: the possibility of their improvement and application", *Nacionalnyj instytut strategichnykh doslidzhenj*, available at: http://old2.niss.gov.ua/articles/1566/#_ftnref8 (Accessed 20 June 2020).

6. Vitman, K. M. (2016), "Globalization as a political model: the European dimension", *Derzhava i pravo. Serija: Politychni nauky*, Vol. 71, pp. 55—66.

7. Featherstone, M. Lash, S. and Robertson, R. (1995), "Glocalization: Time-space and Homogeneity-heterogeneity", *Global Modernities*, vol. 2, pp. 25—44.

8. Tiplady, R. (2003), *World of Difference: global mission at the pic'n'mix counter*, Paternoster Press, Milton Keynes, UK.

9. Aberkrombi, N. Khill, S. and Turner, B. (2004), *Sotsiologicheskij slovar'* [Sociological Dictionary], *Ekonomika*, Moscow, Russia.

10. Kudryashova, I. A. (2007), "Conceptual and theoretical foundations of glocalization of the world economy", *Voprosy novoy ekonomiki*, vol. 1, pp. 1—10.

11. Lishhynskij, I. O. (2019), "Glocalization strategies for poles of development formation in Europe", Ph.D. Thesis, *Economy, Ternopil'*, Ukraine.

12. Jevroregion Karpaty — Ukrajina (2018), "10 years together for the development of the Carpathians", available at: <http://ekarpaty.com/wp-content/uploads/documents/zvit-2017-1.pdf> (Accessed 20 June 2020).

13. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019), *Statystychnyj shhorichnyk Ukrainy za 2018 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2018], *Informatsiino-analitychne ahentstvo*, Kyiv, Ukraine.

14. Benc, V. Dumitru, A. Geszteredi, A. and Kezy B. (2015), *The Carpathian Euroregion Strategy 2020 & Beyond*, Carpathian Euroregion, Uzhhorod, Ukraine.

15. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020), *Spivrobotnytvo mizh Ukrainoju ta krajinyami JeS u 2019 roci* [Cooperation between Ukraine and EU countries in 2019], *Informatsiino-analitychne ahentstvo*, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2020 р.